

๒๐. กำแพงตอนบน หรือ “ด้าย?” มีช่องป็น มองเห็นกำแพงสองระดับ

กำแพงตอนล่างช่วงต่อตอนบนมีพื้นที่กว้างพอจะเดินได้ตลอดความยาวของตัวกำแพง

๒๑. ประตูลามณรงค์

นอกประตูมีสะพาน

“เขื่อน” มีอยู่รอบเมืองทั้งสี่ด้าน แม่น้ำไหลลงเขาสุวรรณคีรีก็มี “เขื่อน” ยาวเป็นกำแพง
ตลอดตัวเมืองด้านทิศตะวันตก ที่เขื่อนมีฐานป้อมอยู่บ้าง
สะพานมีอยู่เป็นระยะ

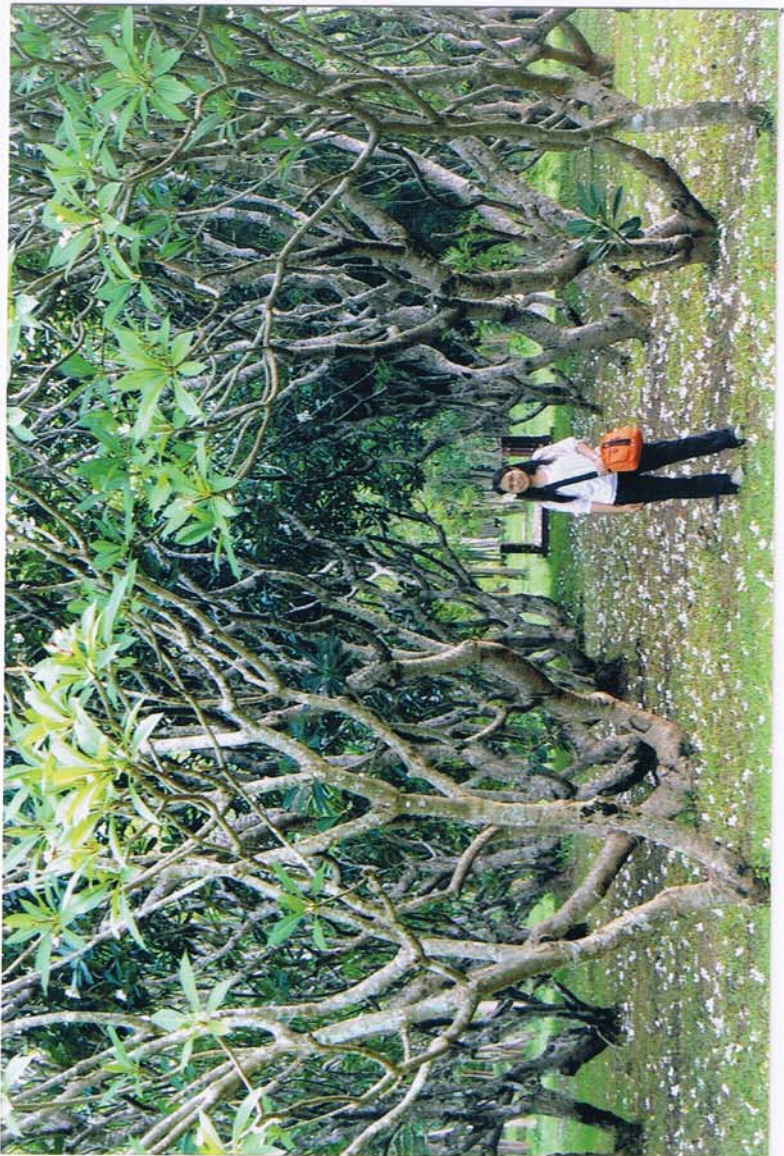

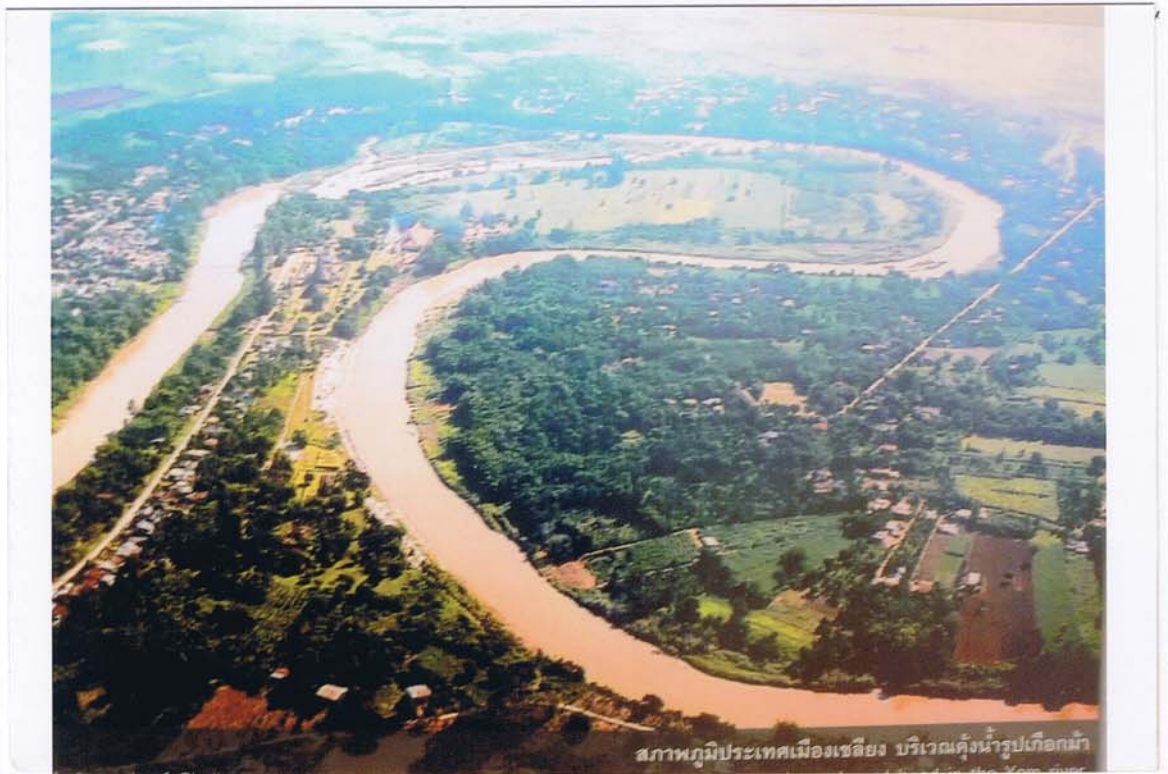
๒๒. เมืองเชียงขึ้น / เซลียง / ศรีสัตนาลัย

เมื่อลดความยาวของ “เขื่อน” แล้ว มีรูปร่างคล้ายสี่เหลี่ยมผืนผ้า

ทำให้วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ วัดขมขึ้น วัดเจ้าจันทร์ ซึ่งตั้งอยู่บนส่วนปลายแผ่นดิน
และคอคอด อยู่นอกกำแพงเมือง

แต่ยังมีเขื่อนหรือกำแพงแลงกันต่อจากเขื่อนที่ประตูคอนแหลม ขนาบฝั่งแม่น้ำยมยาว
ไปจนเกือบถึงวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ

๒๓. ฎ และร่อนน้ำในเขตกำแพงเมือง

๒๔. ช่งปิ่นใน “ด้าย?”

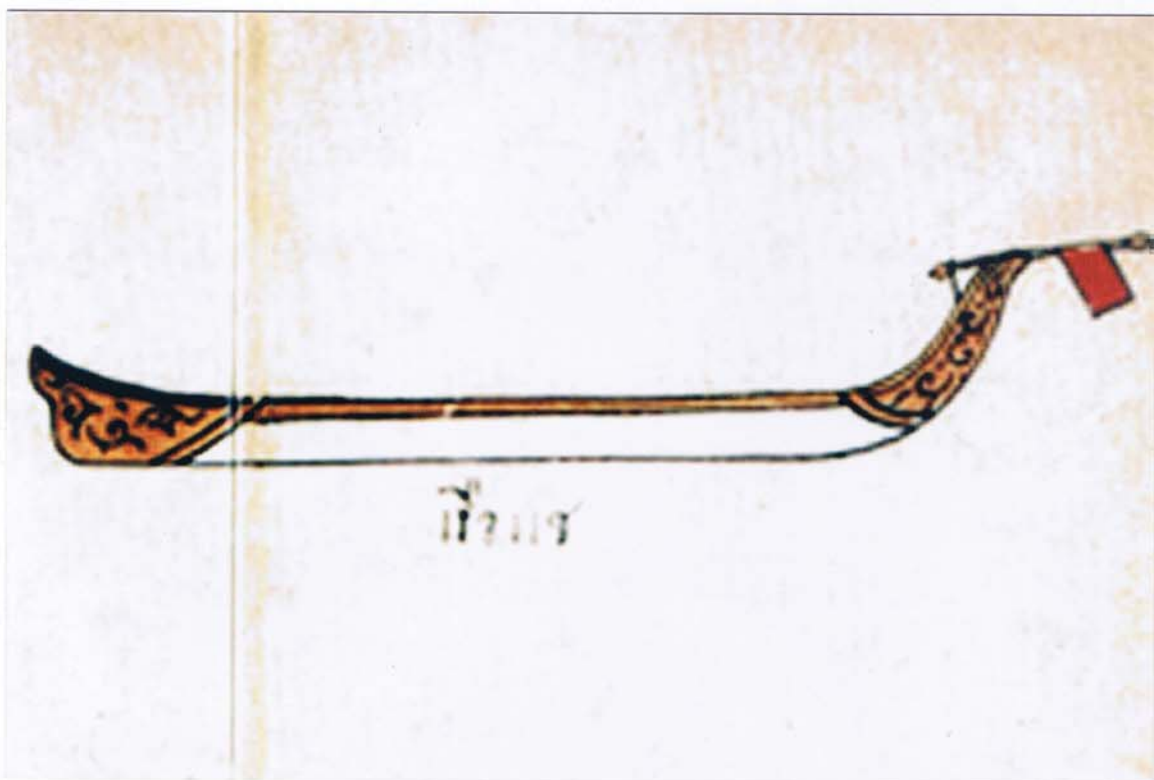
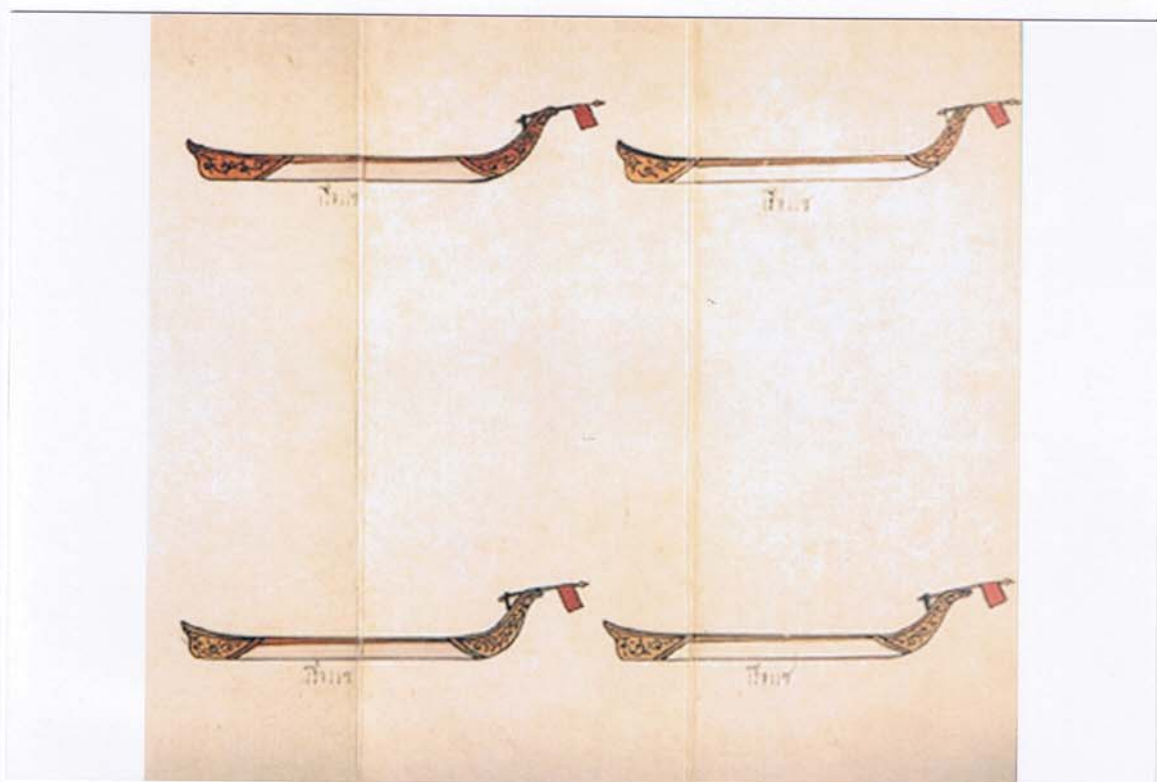

๒๕. เรือแซ

(ภาพจากเรือกระบวนแห่พยุหยาตราทางชลมารคของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช)

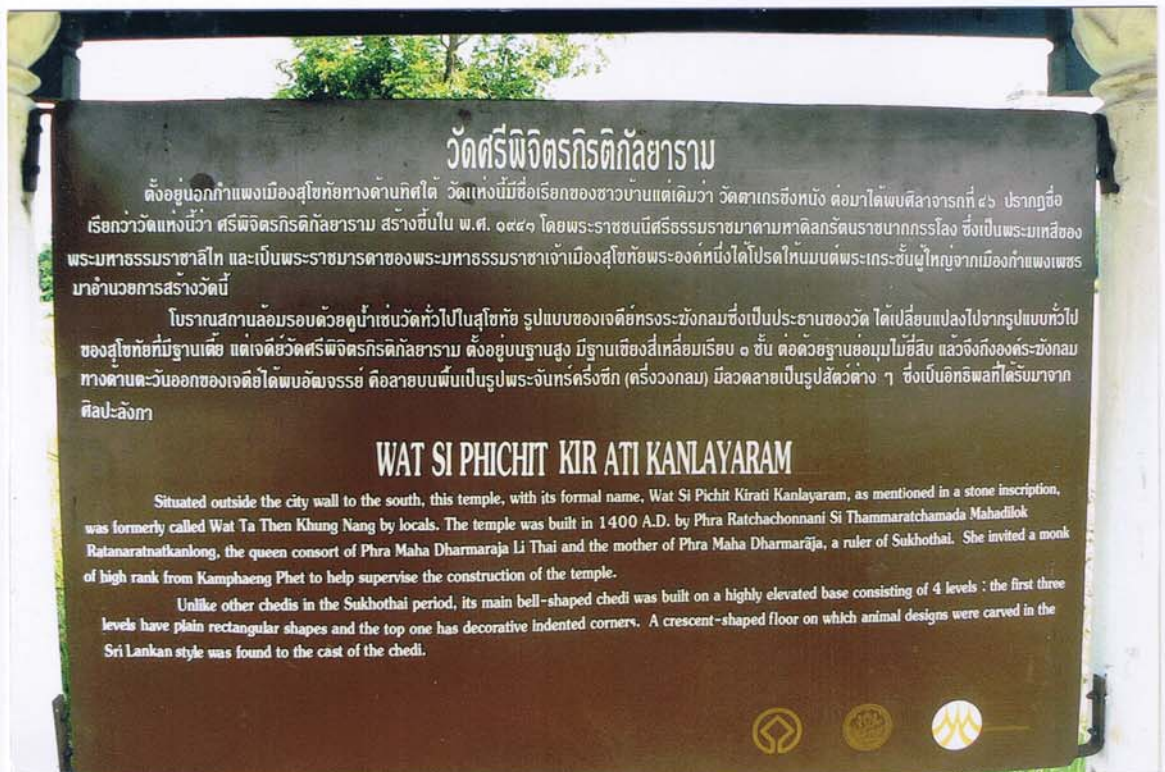

๒๖. เรือพื้นแดง
(ภาพจากที่เดิม)

๒๔. เจดีย์ในบริเวณซากวัดศรีพิจิตรกิริตักขยาราม
นอกกำแพงเมืองสุโขทัย ด้านทิศใต้
มองเห็นต้นโพธิ์อยู่ในหมุ่ไม้

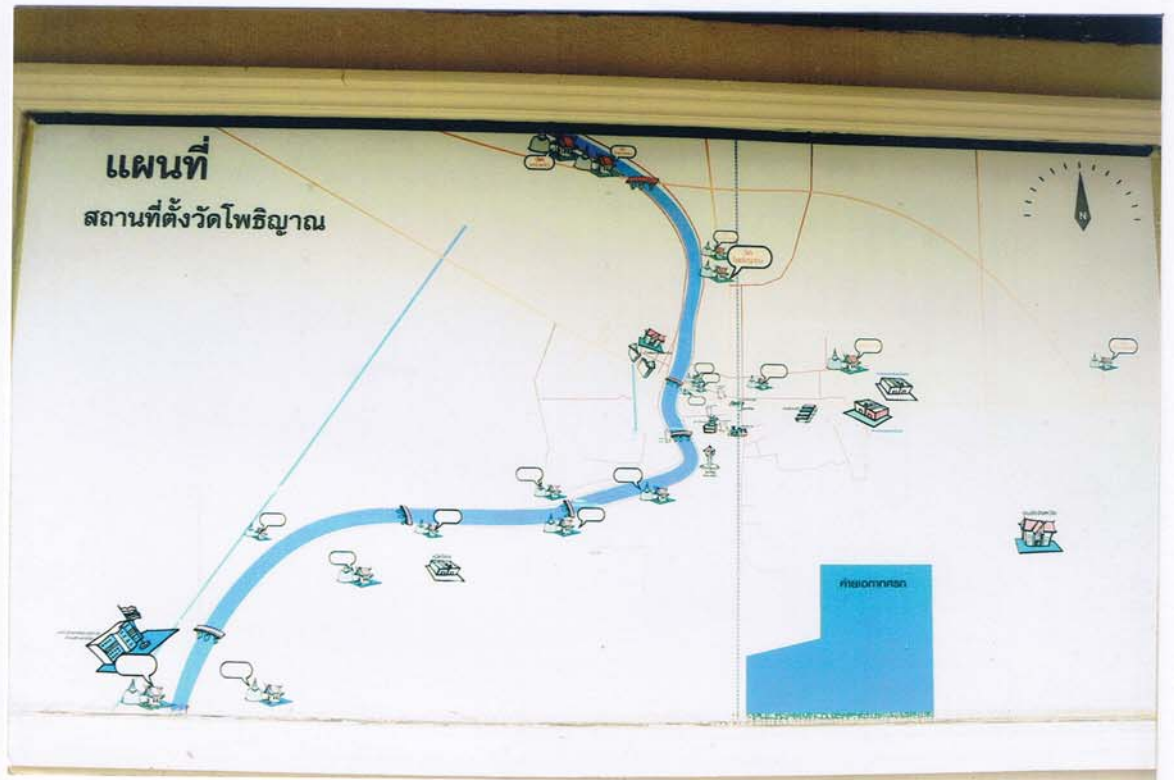
๒๘. ต้นโพธิ์ที่ลานวัดศรีพิจิตรกิริตักถยาราม

“พระพุทธรูปศิริมหา (โพธิ) ?”

๒๕. ซากกำแพงเมืองพิษณุโลก
หลังวัดโพธิญาณ
กรมศิลปากรกำลังให้ขุดแต่ง

๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๓

๓๐.อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย สุโขทัย
มรดกโลก

๓๑. กำแพงแสงหรือเขื่อนที่กวีผู้แต่งเรื่องยวนพ่ายพูดถึงระหว่าง พ.ศ.๒๐๑๘ – ๒๐๒๔

บางสิ่งที่เหลืออยู่ภายในกำแพงแสงและเขื่อนรอบเมืองที่กวีในยุคปัจจุบันมองเห็นเมื่อ พ.ศ.๒๕๐๔ แล้วบันทึกไว้ในบทกวีนิพนธ์ชื่อ “ศรีสัชนาลัย” บางตอนมีดังนี้

ไอศรีสัชนาลัย	เวียงชัยพระร่วงเป็นเจ้า
ก่อนพุ่มหลายร้อยเข้า	ราวชั้นฟ้าพลัดมาดิน

บัดนี้เจดีย์ถวihar	ปานจิตกาธานป่าช้าสิ้น...
--------------------	--------------------------

รินรินขึ้นรสสุคันธ์	สระขวัญสวนแก้วอุทยาน
---------------------	----------------------

บุหรรัตน์ร้องเกาะเครือวัลย์	กนกทิพย์บุหงาสวรรค์หอมหวาน
กลางวัดนางพญาช้านาน	อวสานสิ้นเชื้อฝมือไทย

ไอแก่งหลวงแควยม	ไหลระทมราวธารรำไห้
ชะเลียงเพียงละลายไป	ในกาละเชียวเปล่าเปลี่ยวจริง

ช้างล้อมสถูปพระธาตุ	ก้องโกญจนาทเพียงเสียงสิงห์
ก่อนศิลาแสงไหวดิง	สรรพสิ่งเพื่อบ้าด้วยอาดูร

พระเจดีย์เจ็ดแถว	ไ่วแวยัวฟ้าไอสุรย์...
------------------	-----------------------

นันทสุวรรณคีรีร้าง	ข้างพนมเพลิงวนาวาส
บัญชาชั้นสิงหาสน์	พินาศพินิจอนิจ...

บัดนี้กาละละลาย	สรรพสิ่งวอดวายสลายสิ้น
ไอชะเลียงเพียงเวียงอินทร์	จมนินเปื้อยหมดสลดใจ...

จากกวีนิพนธ์ของอังคาร กัลยาณพงศ์ น.๒๐ – ๒๑

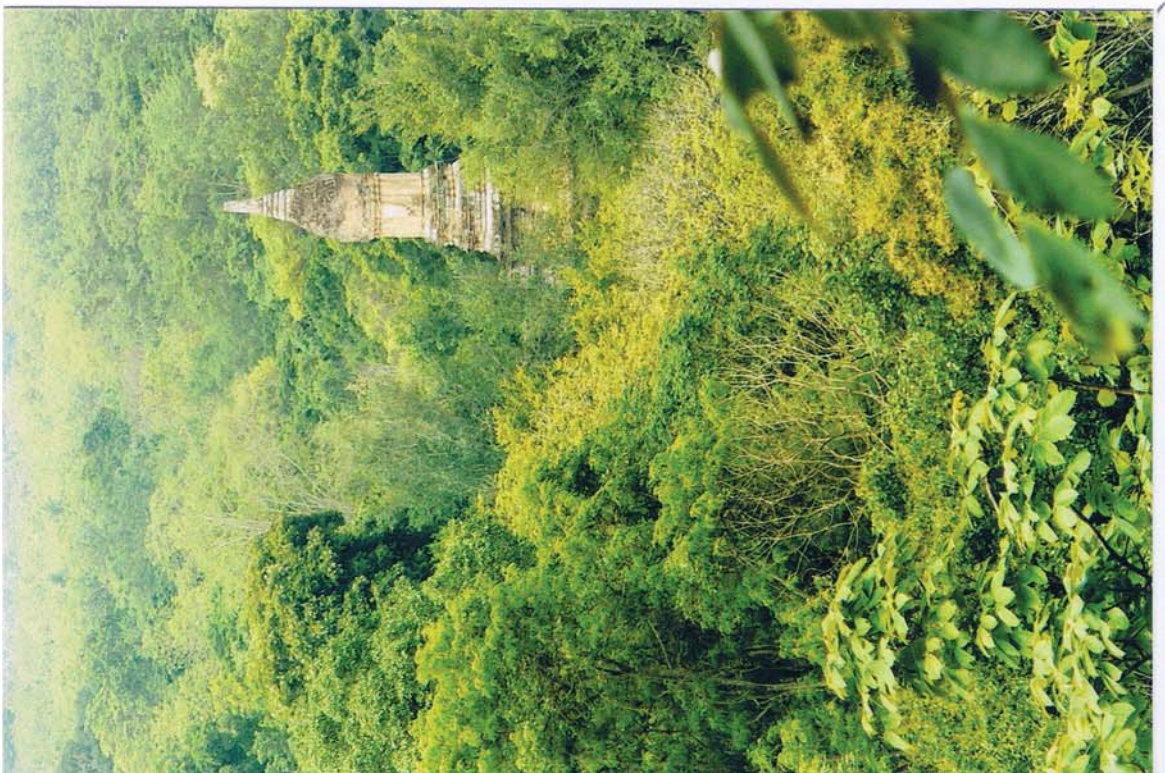

๓๒. พระอาทิตย์ตกที่หลังเขาพนมเพลิงและเขาสุวรรณคีรี

๓๓. นายอนันต์ ชูโชติ

ผู้อำนวยการ

สำนักศิลปากรที่ ๖ สุโขทัย

ให้เกียรติถ่ายภาพร่วมกับคณะผู้ปฏิบัติงานภาคสนาม ที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

๑๘ พฤษภาคม ๒๕๕๒

๓๔. พระพุทธชินราช

เมื่อครั้งสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถเสด็จขึ้นไปครองพิษณุโลกในฐานะพระมหาอุปราช ใน พ.ศ.๑๕๘๑ พระราชพงศาวดารกรุงเก่าฉบับหลวงประเสริฐฯ บันทึกไว้ในหน้า ๔๔๗ ว่า

“ศักราช ๘๐๐ มะเมียศก (พ.ศ.๑๕๘๑)

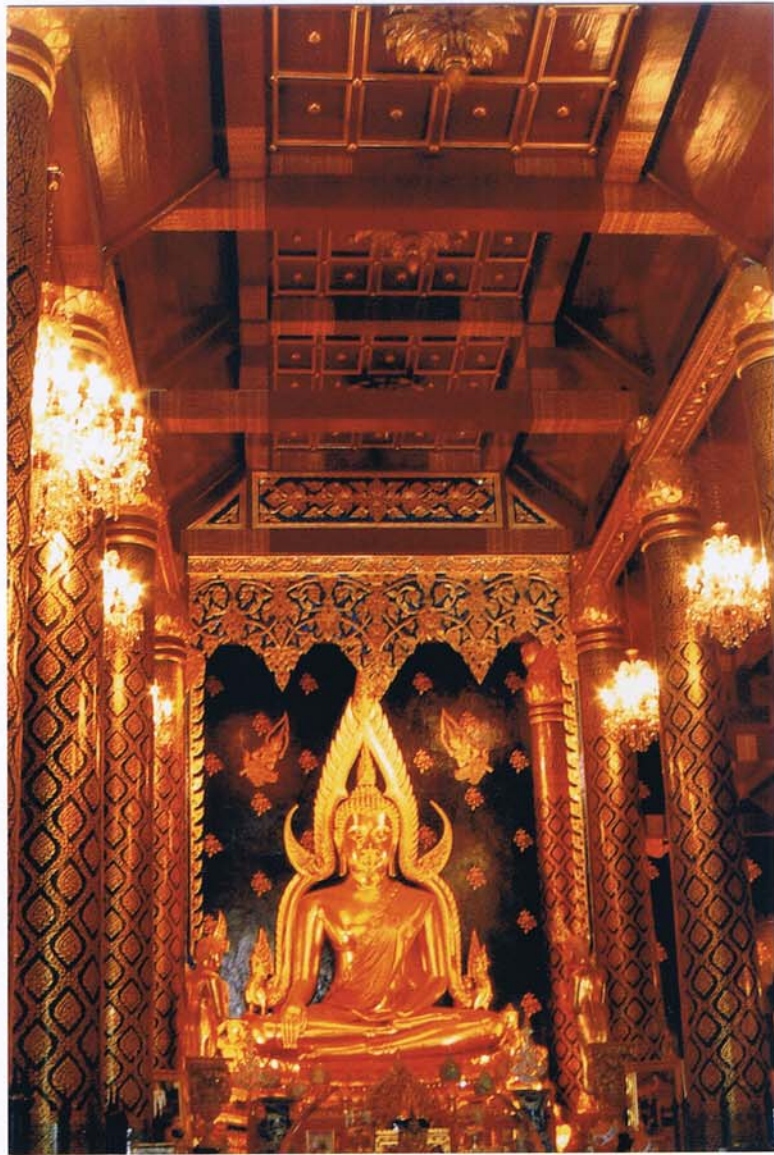
...สมเด็จพระรามศวร (เจ้าผู้เป็น) พระราชกุมาร ท่านเสด็จไปเมืองพิษณุโลกครั้งนั้น
เห็นน้ำพระเนตรพระพุทธเจ้าพระชินราชตกออกมาเป็นโลหิต”

แต่ในพุทธศักราช ๒๕๕๒ ปีฉลู ระหว่างวันที่ ๑๔ - ๑๘ พฤษภาคม

“น้ำพระเนตรพระพุทธเจ้าพระชินราช” แห้งสนิทมานานแล้ว

ความสงบงามของพุทธศิลป์แบบสุโขทัยปรากฏอยู่ชัดเจนในพระพุทธรูปปางมารวิชัย
ซึ่งประดิษฐานอยู่ ณ วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก มาเป็น
ระยะเวลาไม่น้อยกว่า ๖๕๐ ปี* นับถึงวันนี้

*“ประวัติความเป็นมาของวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร” ใน พระธรรมเสนานูวัตร.
ชีวิตคืองาน... งานคือชีวิต. โรงเรียนสาธิตวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช จัดพิมพ์, ๒๕๔๕. น.๖๒.

ขอขอบคุณผู้ถ่ายภาพ และ download ภาพจาก earth.google.com

๑. ธนู วีชะรังสรรค์

๒. ปุราณ หอมมา

๓. สมชาย ลำเนียงงาม

๔. สุมาลี ลิ้มประเสริฐ

๕. วีรณัฐ กองกะนันท์